

مطالعه تطبیقی تصاویر نسخ چاپ سنگی و کاشی‌های مصور دوره قاجار

فاطمه جباری^{۱*}، محسن مرائی^۲

^۱ کارشناس ارشد نقاشی، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

^۲ عضو هیئت علمی دانشکده هنر، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

(تاریخ دریافت مقاله: ۹۱/۷/۲، تاریخ پذیرش نهایی: ۹۱/۹/۱۲)

چکیده

در این مقاله تلاش می‌شود با مطالعه تطبیقی تصاویر منقوش بر کاشی‌های دوره قاجار، به چگونگی تاثیر پذیری آنها از آثار چاپ سنگی پرداخته شود. هدف از انجام این مطالعه، شناسایی یکی از منابع الهام کاشی نگاران دوره قاجار در تولید کاشی‌های مصور است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که رواج و کثرت نسخ چاپ سنگی از جمله عواملی است که موجب گسترش هنرهای تصویری و رواج واقع‌گرایی به شیوه اروپایی در نیمه حکومت قاجار شده است. زیرا آثار چاپ سنگی به سهولت در اختیار سایر هنرمندان قرار می‌گرفت؛ لذا بسیاری از هنرها از جمله هنر کاشی کاری را تحت تاثیر خود قرار داد. از مقایسه میان تصاویر نسخ چاپ سنگی و کاشی‌های این دوره، نمونه‌های بارزی شناسایی شدند که آشکارا تاثیر پذیری نقاشی روی کاشی را از فنون و روش‌های تصویرسازی آثار چاپ سنگی اثبات می‌کند. این تصاویر در آغاز با سلیق هنر هندی، در هندوستان شکل گرفتند و پس از ورود به ایران، توسط کاشی نگاران ایرانی تقلید شده‌اند. نمونه‌های کاشی نگاری موجود در عمارت کاخ گلستان و نیز نمونه‌های موجود در مجموعه‌های خصوصی منسوب به شهر اصفهان، گواه بر این ادعا هستند. این پژوهش از لحاظ ماهیت و روش توصیفی-تحلیلی است و روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و مشاهده‌ای بوده است.

واژه‌های کلیدی

تصاویر نسخ چاپ سنگی، مصورسازی، کاشی نگاری، کاشی‌های مصور دوره قاجار، فنون نقاشی روی کاشی.